Terrassen er bare overdekket når det passer deg, takket være det fleksible taket av markiseduk. Resten av tiden kan du nyte å sitte under åpen himmel.

Lekkert markisetak

Tekst: **John Kastrup** • Foto: **Lasse Hansen** • Tegning: **Christian Raun**

LETT VANSKELIG

VANSKELIGHETSGRAD:
Alle bjelkeskjøtene kan være utfordrende. Hvis dette er ditt første prosjekt, bør du øve deg på skjøtene. Eller bruke byggbeslag i stedet.

TIDSFORBRUK:
Sett av 2 uker, inkludert sying og maling.

PRIS:
Cirka 13 000 kroner for den viste pergolaen i to seksjoner. Og 5000 kroner hvis du velger billigere materialer.

I stedet for å dekke over terrassen permanent, kan du bygge denne luksuspergolaen, der taket består av markiseduk som kan trekkes for når solen blir for sterk, eller det faller litt yr midt under grillfesten.

Det er deilig å sitte i friluft. Og det er spesielt deilig å sitte tørt når det regner, eller i skyggen når solen steker. Men det betyr jo ikke at du absolutt må oppholde deg under tak hele tiden.

Derfor viser vi deg hvordan du kan bygge en fleksibel overdekning, som du kan trekke vekk når du vil nyte sola i fulle drag.

Overdekningen består av markisestoff fra Sunoff. Det kjører på stålwirer og trekkes for ved håndkraft. Til å bære taket skal du bruke et stativ. Her er det en pergola, som du bygger av én enkelt dimensjon materialer.

Du kan bygge overdekningen nøyaktig som vist, med de materialene vi har brukt. Det er luksusmodellen, og den krever litt håndlag. Det er nemlig en del bjelkeskjøter du skal lære deg først. Før du setter i gang for alvor, bør du lage alle skjøtene på noen restebjelker, slik at du vet hvordan de lages. Husk at skjøtene skal passe så stramt, at de skal bankes sammen med en hammer.

Materialene vi har brukt er i toppklasse. Laminert sibirisk lerk er både sterkt og stabilt. Det slår seg ikke og er kjekt å arbeide med. Den fine markiseduken er også et luksusprodukt, som holder seg flott og ikke blir revet i stykker bare fordi det blåser litt.

Men du kan faktisk slippe både billigere og enklere unna hvis du bruker trykkimpregnerte materialer i stedet for laminert sibirsk lerk, spikerbeslag i stedet for bjelkeskjøter og hvite plastikkpresenninger i stedet for markiseduk. Dette går ikke bare raskere, men du reduserer også prisen ned til cirka 4000 kroner.

Uansett om du velger løsningen vår eller en lavprisløsning, får du en utradisjonell overdekning, som alle vil misunne deg. Bygg den før naboene dine gjør det.

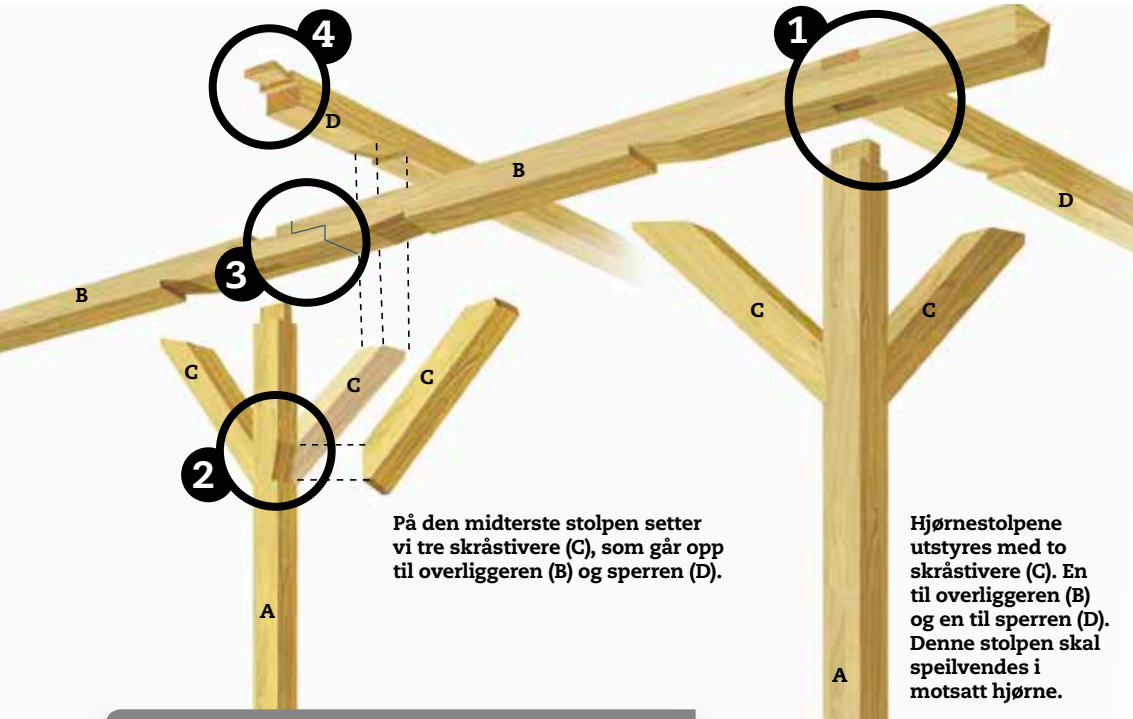

På den midterste stolpen setter vi tre skråstivere (C), som går opp til overliggeren (B) og sperren (D).

Hjørnestolpene utstyres med to skråstivere (C). En til overliggeren (B) og en til sperren (D). Denne stolpen skal speilvendes i motsatt hjørne.

DETTE HAR VI BRUKT

Materialer til to seksjoner

90 x 90 mm laminert sibirsk lerk:

- 3 stolper (A) à 235 cm
- 2 overliggere (B) à 410 cm
- 7 skråstivere (C) à 80 cm
- 3 sperrer (D) à 390 cm

Markisestoff, 145 cm:

- 8 lengder à 375 cm

Dessuten:

- 3 bjelkesko
- 6 plasttrukne stålwirer à 400 cm
- 12 bøylebeslag
- 12 kabellåser
- 54 presenningringer, messing

Spesialverktøy

- Hullpipe
- Stempelpresser
- Stort spiralbor

Stolpene tappes opp i overliggeren

Den åtte meter lange overliggeren (B) settes sammen av to deler i en bladskjøt – det viser vi under punkt 3. Overliggeren hviler på tre stolper (A), som du setter sammen med overliggeren med tapper.

Først sager du to 6 cm dype snitt ned i enden av en stolpe med 3 cm avstand. Deretter sager du inn fra sidene, og du har en 3 cm tykk tapp midt på enden av stolpen. I overliggeren tegner du et 3 x 9 cm stort hull, som tilsvarer tappen, og stemmer det ut.

Skråstiverne sages inn i stolpene

For å gjøre hele konstruksjonen stiv, og for å understøtte sperrene, setter vi inn skråstivere mellom stolper og sperrer, og mellom stolper og overligger.

Først sager vi skrå hakk i stolpene. Deretter tilpasser vi skråstiverne slik at de passer i hakkene. Alt tegnes opp på malen først. Da er det mye lettere enn det høres ut.

Lag deg en mal

Du skal begynne med å lage en mal, som du kan sage ut delene til pergolaen etter. Det gjør du enklest ved å ta en hel kryssfinérplate på 122 x 244 cm, der du tegner opp én enkelt stolpe (A) med overligger (B) og skråstivere (C).

På midtstolpen skal det lages hakk til skråstivere på tre sider. På hjørnestolpene skal det lages hakk i siden inn mot midtstolpen og i siden inn mot huset.

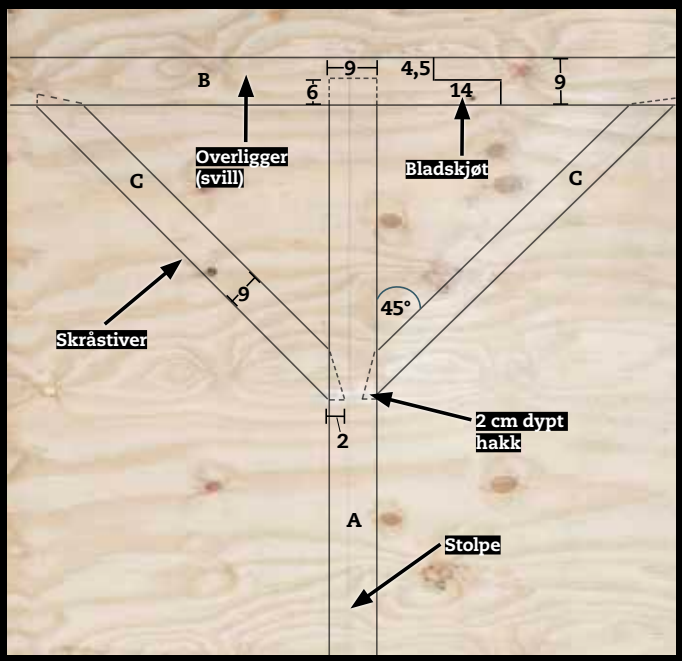

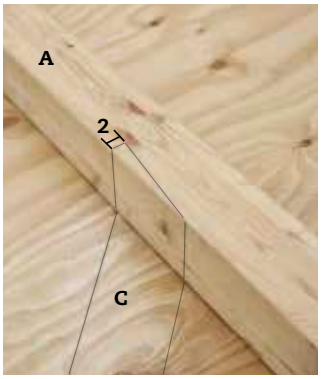

2 Legg en stolpe (A) på malen, og strek opp der det skal være hakk til skråstiveren. Tegn hakk i alle de tre stolpene og i overliggeren.

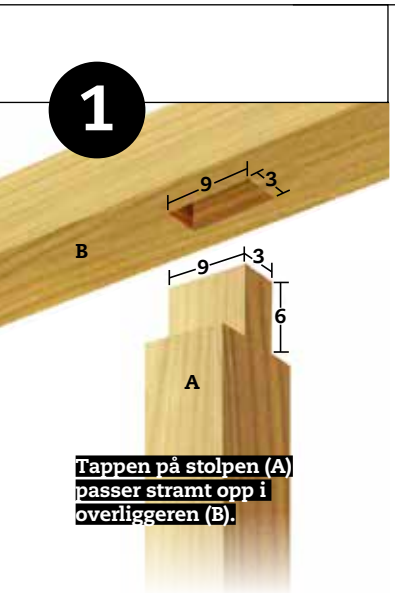

1 Kapp alle bjelkene. For å bygge denne pergolaen, skal du bruke tre stolper (A), tre sperrer (D), to overliggere (B) og sju skråstivere (C), som kappes i en rett vinkel før du merker opp.

2 Lag en tapp i hver av de loddrette stolpene (A). Tappen sages ut så halvparten av streken er igjen. Lengden tilsvarer 2/3 av tykkelsen på bjelken. Her er det 6 cm.

3 Stem ut tapphullene i overliggeren (B). Mål ut hvor stolpene skal være, og strek opp hullene. De skal være 3 x 9 cm og 6,5 cm dype (5 mm dypere enn tapplengden).

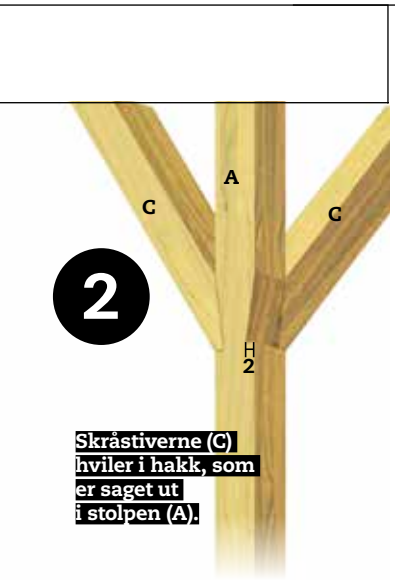

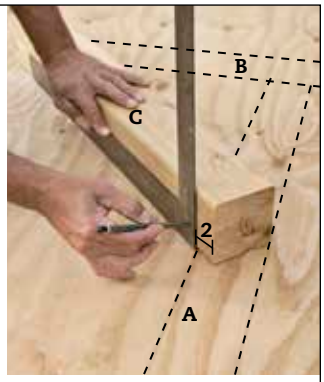

1 Legg en skråstiver (C) på malen, og tegn opp hvor den skal kappes av skrått i begge ender. Den skal gå inn i et 2 cm dypt hakk i stolpen (A) og i overliggeren (B), som du har tegnet på malen.

3 Sag ut hakkene med en håndsag. Sag først det lange skrå snittet. Husk at halvparten av streken skal være igjen når du er ferdig.

4 Tilpass hjørnet. Når det er to skråstivere som møtes på stolpen – her er det i hjørnet – skal du sage av litt i hjørnene på skråstiverne.

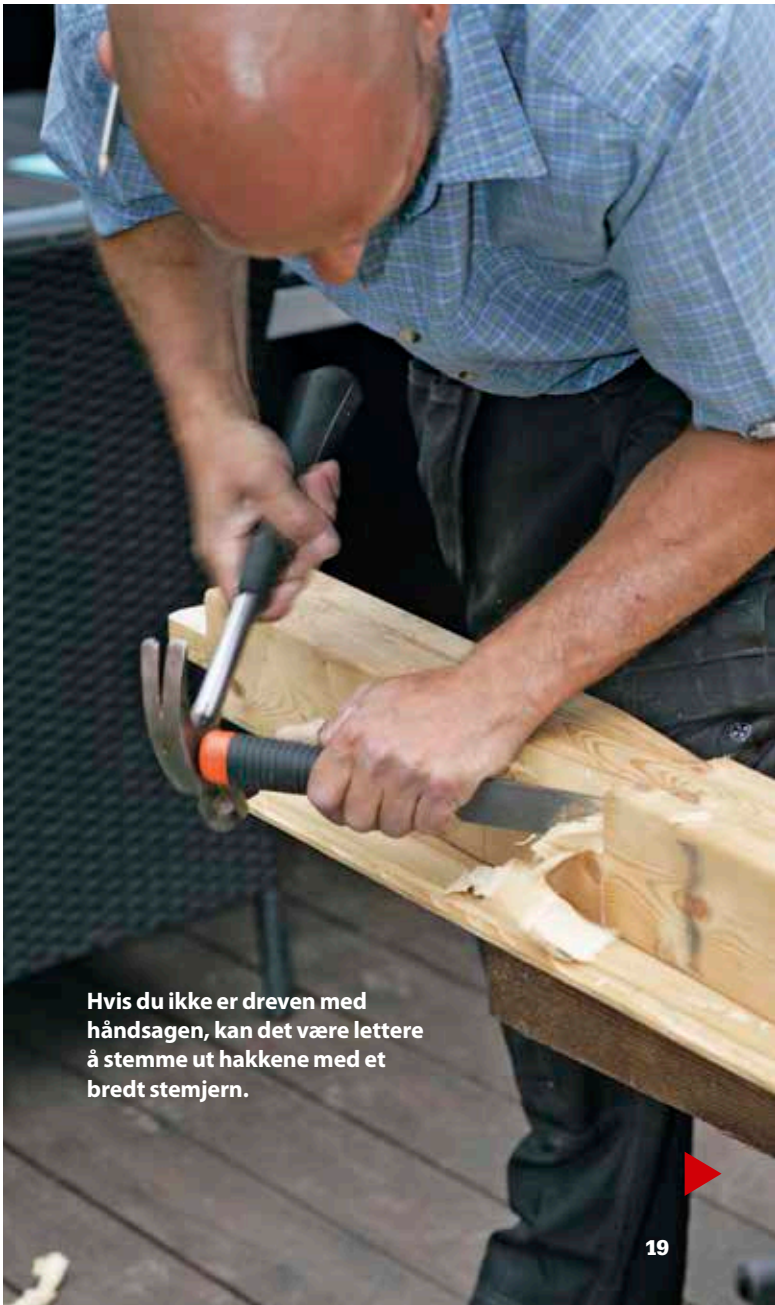

Overliggeren skjøtes med en bladskjøt

For å oppnå full lengde på overliggeren, har vi valgt å sette sammen to bjelker med en såkalt rett bladskjøt. Lengden på bladet skal være cirka 1½ x bjelkens tykkelse, her er det 14 cm.

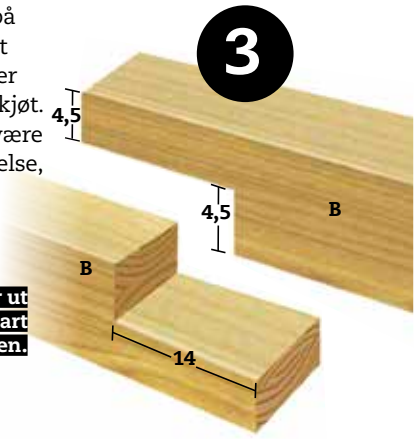

Bladskjøten slik den ser ut når den ligger umiddelbart til høyre for midtstolpen.

1 Strek opp bladskjøten på de to overliggerne (B). Sag deretter halvt gjennom de to delene, nøyaktig 14 cm fra enden, med et vinkelrett snitt.

2 Sag deretter fra enden av overliggerne inn til tverrsnittet. Bruk en fintannet sag til det langsgående snittet; da er det lettest å styre sagen. Når overliggeren er på plass, skrus bladet sammen nedenfra.

Sperrene settes fast med svalehaleblad

Vi har valgt å ha sperren oppå overliggeren, akkurat der stolpen er tappet opp i svillen. For å få plass til det, uten å bruke beslag, skal du lage et såkalt svalehaleblad med bærebryst. Når du velger denne løsningen, kommer sperre, overligger og stolpe til å skjøtes innenfor 9 x 9 cm. Det er enkelt og flott – og ikke så vanskelig som det ser ut.

Her er svalehalebladet svingt opp, slik at du kan se hullet i overliggeren.

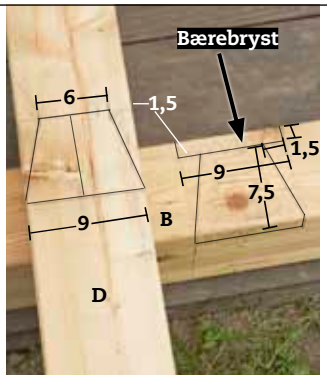

1 Tegn opp på sperren (D) og overliggeren (B), som vist på bildet. Selve svalehalen er 1,5 cm tykk, mens bærebrystet er 3 cm tykt.

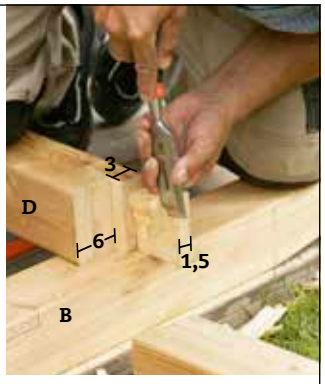

2 Fjern overskytende tre med en sag og et stemjern. Pass på at du ikke fjerner for mye tre. Svalehalen skal nemlig passe stramt ned i hullet i overliggeren.

TIPS

Øv deg på å lage bjelkeskjøter. For alle de viste skjøtene kan du med fordel kan øve deg på dem først med noen restematerialer. Da har du kontroll på sakene, før du kaster deg over bjelkene som skal brukes i pergolaen.

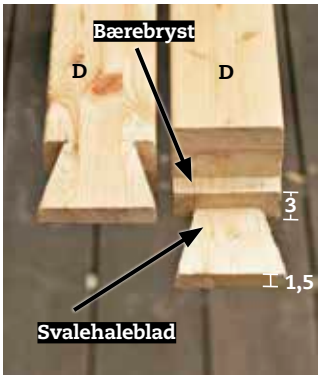

3 Slik skal sperreenden se ut. Du ser svalehalebladet som skal holde på plass sperren, og bærebrystet som skal bære vekten av sperren.

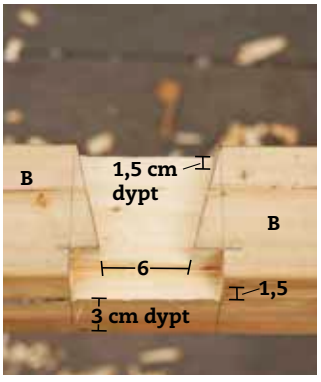

4 Hullet i overliggeren ser slik ut. Det er hhv. 1,5 cm og 3 cm dypt, og passer stramt rundt sperreenden. Sperrene legges på til slutt.

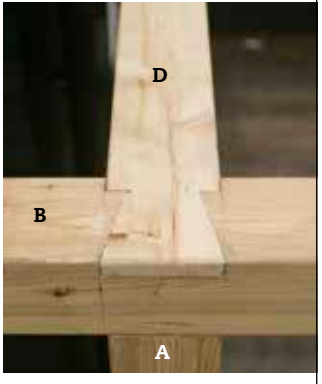

5 Den ferdige skjøten. Sperren (D) ligger oppå overliggeren (B), nøyaktig der stolpen (A) er tappet opp i den. En flott og holdbar skjøt.

Pergolaen settes sammen

Nå er alle stolper, skråstivere, overliggere og sperrer kappet i riktige lengder. Skråstiverne er klare, og hakkene er laget. Bladskjøter og svalehaler er klare, og det er laget både tapper og hull.

Nå kan du sette sammen hele pergolaen ute på terrassen. Begynn med å skru bjelkesko på veggen, der sperrene skal settes fast, og legg delene der de skal settes sammen. Skru evt. vinkelbeslag fast på terrassen, hvis du vil forankre stolpene.

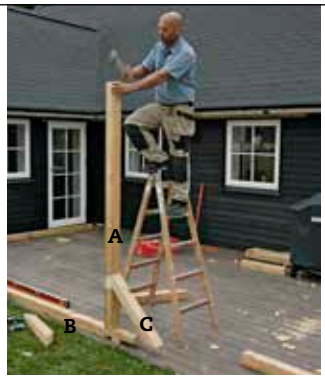

1 Sett første seksjon på hodet. Begynn med å legge en overligger (B) på bakken og bank stolpene (A) ned i tapphullene. Bank også på plass skråstiverne (C).

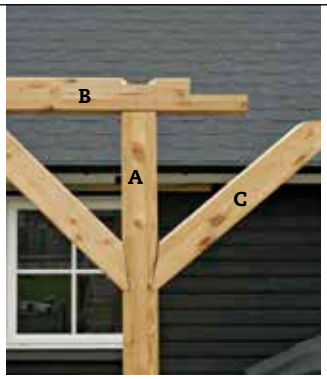

2 Snu seksjonen rundt, slik at den står riktig. Dette er midtstolpen, som nå er klar til å få lagt opp en sperre. Den siste halvdelen av overliggeren er ikke lagt opp ennå.

3 Legg opp midtsperren. Ved huset hviler den i en bjelkesko, ytterst holder svalehalebladet sperrer og stolpe sammen. Avslutt med den tredje skråstiveren, som er med på å bære sperren.

Nå skal det sys markise

Overdekningen i hver seksjon består av ett stort stykke markisestoff, som er sydd sammen av fire lengder.

Hver seksjon måler 360 x 360 cm. Når taket er sydd, skal det være 4 cm mindre i hver retning. Det vil si et ferdig mål på 356 x 356 cm. Til formålet har vi kjøpt inn 30 m markisestoff, som er 145 cm bredt. Det er stivt og seigt å sy i, men til gjengjeld kan det holde både sol og vann ute.

1 Legg stoffet på et stort bord, slik at du kan klippe det til. Begynn med å klippe fire lengder à 375 cm til den første seksjonen av taket.

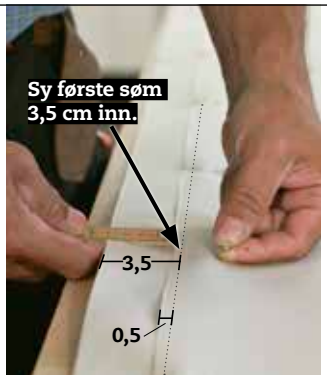

2 Sy sammen lengdene. Legg ut en lengde på bordet, og legg den neste oppå, 3,0 cm forskjøvet, slik at sidene som skal vende ned ligger mot hverandre. Sett nåler gjennom begge, og sy 3,5 cm inn.

3 Brett stoffet inn over den første sømmen, slik at du får tre lag stoff i folden. Fjern nålene, og stryk folden.

Slik syr du taket

Begynn med å sy sammen de fire lengdene, slik at sømmene vender opp. Fortsett med å sy en ekstra søm midt på hver lengde. Avslutt med å sy en 2,5 cm bred søm i sidene, parallelt med de øvrige sømmene. Nå har du ni sømmer du kan henge opp taket i når du har satt i presenningringer.

4 Nå skal du sy annen gang. Du skal sy 2,5 cm fra kanten. Og du skal få en til å hjelpe deg med å styre stoffet, slik at du kan konsentrere deg om å sy pent, jevnt og rett.

5 Bøy en 3 cm bred søm langs to av kantene, sett i nåler, og stryk sømmen før du syr 2,5 cm fra kanten.

Montering av messingringer

Det skal være enkelt å trekke markisen over terrassen når sola blir for varm, når det støver, eller når det kommer litt småyr. Taket skal henge i tre wirer, en i hver side og en til å holde det oppe på midten. Wirene trekker vi gjennom ringer i de stående sømmene.

For at stålwirene ikke skal ødelegge stoffet, setter vi i messingringer, på samme måte som vi gjør med presenninger.

Markisen lagt ut på bakken. Vi har markert sømmene med stiplede linjer, og wirene med røde streker, slik at du kan se hvordan de skal plasseres.

1 Tegn opp på hver søm der du skal sette de tre messingringene. De to ytterste skal sitte 4 cm inn fra hver side. Den midterste skal sitte nøyaktig midt mellom.

2 Slå hull til ringene. Du skal bruke en 12 mm hullpipe. Ha et godt fast underlag av tre, som ikke skader pipen når du slår på den med en hammer.

3 Legg hanndelen av en seilring med kragen opp på nederste del av stempelpressen.
TIPS: Lei deg en slik presse hos f.eks. en båtutstyrsbutikk.

4 Trekk duken inn over stempelpressen, og legg hunndelen av ringen oppå. Før stempelstykket gjennom begge ringene, og slå ned stempelet slik at ringene sammenføyes.

5 Ferdig. Så flott ser det ut når ringene er slått sammen. Når du har laget alle hullene og forsterket dem med seilringer, er du klar til å henge opp taket ditt.

Heng opp markisen i wirer

Nå mangler vi bare å få hengt opp markisen. Hver seksjon skal henge på tre plasttrukne stålwirer, som settes fast til bøylebeslag på henholdsvis overliggeren og ved veggen.

Skruene til bøylebeslagene skrus først helt i når taket er satt opp og wirene strammet til. Da blir alt sammen strammet en ekstra gang.

1 Monter tre bøylebeslag på overliggeren (B) i hver seksjon. Et i hver side og et i midten av seksjonen, akkurat ut for hullene i markisetaket. Gjenta det samme ved veggen.

2 Trekk markisen på en 2 mm plasttrukket stålwire. Trekk wirene gjennom bøylebeslagene, og sett dem fast med kraftige kabellåser.

3 Nå skal du stramme wirene. Det gjør du ved å løsne en wirelås om gangen, og trekke i godt wiren. Bruk en fastnøkkel eller en tang, stram wiren alt du kan og spenn kabellåsen til igjen.

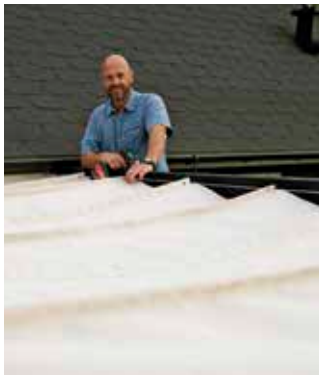

4 Prøv hvordan taket kjører. Trekk det fram og tilbake, og sjekk at det kjører som det skal, og at wirene går gjennom alle hullene.

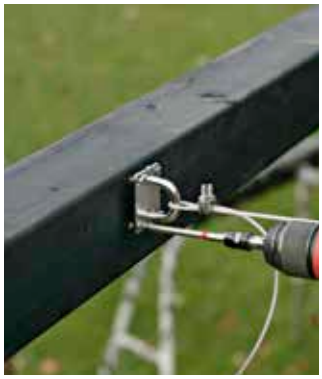

5 Stram opp taket. Når wiren er montert og låsen er spent til, skal du skru skruene i bøylebeslagene helt inn. Dermed kan du stramme seilet helt opp med skrumaskinen.

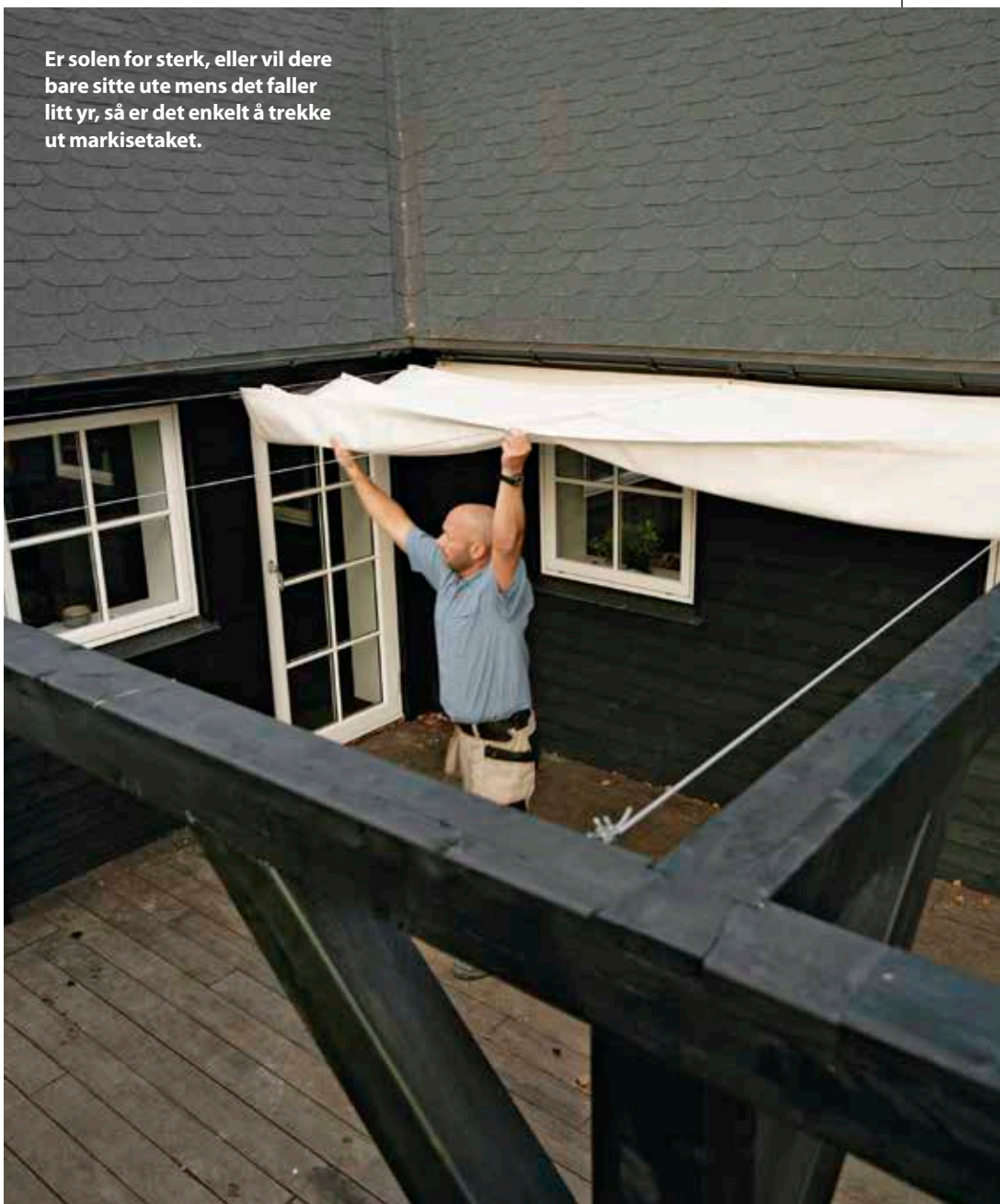

Er solen for sterk, eller vil dere bare sitte ute mens det faller litt yr, så er det enkelt å trekke ut markisetaket.